

Normer, jämställdhet och intersektionalitet

Människor har i alla kulturer och tider haft olika möjlighet till makt och inflytande i samhället och i sina liv. Normer är något som kan forma människors livsvillkor, livsval och intressen. Ämnet normer, jämställdhet och intersektionalitet behandlar olika maktordningar och hur de samspelar. Ämnet belyser särskilt normer om kön som en del av dessa maktordningar.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet normer, jämställdhet och intersektionalitet ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om maktordningar och normer om kön och sexualitet samt hur dessa kan påverka människors livsval och handlingsutrymme. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur ojämställda och ojämlika maktförhållanden kan synliggöras och hanteras. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar förmåga att reflektera över frågor om makt och mänskliga rättigheter utifrån ett intersektionellt perspektiv.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om olika aspekter av begreppet kön och hur skillnad mellan könen skapas och upprätthålls. Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar förmåga att kritiskt granska hur normer, värderingar och strukturer kan främja och begränsa människors makt att påverka sitt privatliv, sitt arbetsliv och samhället i stort. Därigenom ska undervisningen främja elevernas personliga utveckling och deras möjligheter att själva forma sin framtid.

Eleverna ska ges möjlighet att utveckla kunskaper om lagar och andra bestämmelser som gäller jämställdhet och jämlikhet. På så sätt ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar förståelse av relationen mellan grundläggande demokratiska värderingar, mänskliga rättigheter och kön. Undervisningen ska belysa hur synen på kön har förändrats över tid och i olika sammanhang. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla kunskaper om olika feministiska rörelser och hbtqi-rörelser samt vilken betydelse dessa har haft för samhällsutvecklingen.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla förmåga att använda genus- och queerteorier samt begrepp inom området. I undervisningen ska eleverna även få söka och värdera information samt tala om och analysera olika aspekter av kön. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla ett nyfiskt, vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt till frågor om makt, kön och sexualitet.

Undervisningen i ämnet normer, jämställdhet och intersektionalitet ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

- Kunskaper om normer och maktordningar kopplade till kön och sexualitet.
- Kunskaper om hur könsnormer och synen på kön förändras över tid.
- Förmåga att resonera om makt, normer och kön med användning av begrepp och teorier inom området.

Gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

Nivåer i ämnet

Nivå 1a1, 50 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i ämnet makt, normer och kön, nivå 1b.

Nivå 1a2, 50 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i ämnet makt, normer och kön, nivå 1b.

Nivå 1b, 100 poäng. Betyg i nivån kan inte ingå i elevens examen tillsammans med betyg i ämnet makt, normer och kön, nivå 1a1 eller 1a2.

Nivå 1a1, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet normer, jämställdhet och intersektionalitet på nivå 1a1 ska behandla följande centrala innehåll:

Begrepp och teorier

- Centrala begrepp inom området, däribland begreppen juridiskt, biologiskt och socialt kön samt genus, könsidentitet, könsuttryck, sexualitet, ras och klass.
- Olika typer av maktordningar.
- Hur normer om femininitet och maskulinitet skapas, upprätthålls och uttrycks på individ-, grupp- och samhällsnivå.
- Synen på kön i olika tider och sammanhang.
- Framväxten av olika feminismer, feministiska rörelser och hbtqi-rörelser. Centrala aktörer och händelser.

Studier, arbetsliv och privatliv

- Kön och utbildning, till exempel skillnader mellan olika gruppers studieresultat och utbildningsvägar.
- Faktorer som främjar normbrytande och normerande yrkesval.
- Makt, våld och förtryck i relation till kön och sexualitet, däribland normaliseringsprocesser, hatbrott och föreställningar om heder.
- Könsnormer i elevnära sammanhang och medier.

Nivå 1a2, 50 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet normer, jämställdhet och intersektionalitet på nivå 1a2 ska behandla följande centrala innehåll:

Begrepp och teorier

Gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

- Genus- och queerteori samt intersektionalitet.
- Redskap för att hantera maktuttryck, till exempel härskartekniker och motstrategier.

Studier, arbetsliv och privatliv

- Orsaker till och konsekvenser av könssegregation inom och mellan olika yrken.
- Ekonomiska perspektiv på frågor om kön, normer och arbete, däribland strukturella löneskillnader, betalt och obetalt arbete samt individers handlingsutrymme och val.
- Kritisk granskning av synen på kön, könsidentitet och sexualitet under olika tider och i olika sammanhang. Skillnader i livsvillkor och rättigheter mellan könen, historiskt och i nutid.
- Lagar och andra bestämmelser inom området.
- Samband mellan kön, könsnormer och hälsa.
- Genus- eller queeranalys, till exempel av en arbetsplats, en text eller en aktuell händelse.

Nivå 1b, 100 poäng

Nivåkod:

Centralt innehåll

Undervisningen i ämnet normer, jämställdhet och intersektionalitet på nivå 1b ska behandla följande centrala innehåll:

Begrepp och teorier

- Centrala begrepp inom området, däribland begreppen juridiskt, biologiskt och socialt kön samt genus, könsidentitet, könsuttryck, sexualitet, ras och klass.
- Genus- och queerteori samt intersektionalitet.
- Olika typer av maktordningar.
- Hur normer om femininitet och maskulinitet skapas, upprätthålls och uttrycks på individ-, grupp- och samhällsnivå.
- Redskap för att hantera maktuttryck, till exempel härskartekniker och motstrategier.
- Framväxten av olika feminismer, feministiska rörelser och hbtqi-rörelser. Centrala aktörer och händelser.

Studier, arbetsliv och privatliv

- Kön och utbildning, till exempel skillnader mellan olika gruppers studieresultat och utbildningsvägar.
- Orsaker till och konsekvenser av könssegregation inom och mellan olika yrken.
- Faktorer som främjar normbrytande och normerande yrkesval.
- Ekonomiska perspektiv på frågor om kön, normer och arbete, däribland strukturella löneskillnader, betalt och obetalt arbete samt individers handlingsutrymme och val.
- Kritisk granskning av synen på kön, könsidentitet och sexualitet under olika tider och i olika sammanhang. Skillnader i livsvillkor och rättigheter mellan olika kön, historiskt och i nutid.
- Lagar och andra bestämmelser inom området.

Gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

- Makt, våld och förtryck i relation till kön och sexualitet, däribland normaliseringsprocesser, hatbrott och föreställningar om heder.
- Samband mellan kön, könsnormer och hälsa.
- Könsnormer i elevnära sammanhang och medier.
- Genus- eller queeranalys, till exempel av en arbetsplats, en text eller en aktuell händelse.

Betygskriterier

Betyget E

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om normer och maktordningar kopplade till kön och sexualitet.

Eleven visar **godtagbara** kunskaper om hur könsnormer och synen på kön förändras över tid.

Eleven för **enkla** resonemang om makt, normer och kön med användning av begrepp och teorier inom området.

Betyget D

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan C och E.

Betyget C

Eleven visar **goda** kunskaper om normer och maktordningar kopplade till kön och sexualitet.

Eleven visar **goda** kunskaper om hur könsnormer och synen på kön förändras över tid.

Eleven för **utvecklade** resonemang om makt, normer och kön med användning av begrepp och teorier inom området.

Betyget B

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan A och C.

Betyget A

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om normer och maktordningar kopplade till kön och sexualitet.

Eleven visar **mycket goda** kunskaper om hur könsnormer och synen på kön förändras över tid.

Eleven för **utvecklade och nyanserade** resonemang om makt, normer och kön med användning av begrepp och teorier inom området.